

Nieuwsbrief leren

Leren en studeren thuis en op school

Jaargang 5

30

Februari 2005

<http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief.htm>

Abonneren? Mail!

Voorwoord

Voor jou ligt de tweede nieuwsbrief van 2005. Een beetje later dan anders, dat wel. Dit had alles te maken met het onderwerp van deze nieuwsbrief. Ik had nogal wat tijd nodig om het Amerikaanse tweedelige rapport *A Nation Deceived: How Schools Hold Back America's Brightest Students*¹, door te nemen.

In dit rapport wordt aangegeven dat scholen in de Verenigde Staten hoogbegaafde kinderen niet de kans geven om versneld door het onderwijs te stappen. Aangezien de discussie over het versnellen van hoogbegaafde leerlingen ook bij ons gevoerd wordt, vond ik het de moeite de inhoud van het Amerikaanse rapport in mijn nieuwsbrief mee te nemen. Vooral in het tweede deel staan er zeer interessante artikels over het versnellen van hoogbegaafde leerlingen. Artikels die los van de Amerikaanse context ook voor ons waarde hebben. Op deze manier werd deze Nieuwsbrief een soort themanummer over het versnellen van hoogbegaafde leerlingen.

Intussen bouw ik mijn website verder uit. De vele positieve reacties tonen aan dat dit initiatief door velen gewaardeerd wordt. Blijf ze regelmatig bezoeken, ik zorg dat ze blijft leven.

Lieven

Amerika negeert uitmuntendheid²

Negeert Amerika uitmuntendheid? De kranten bazuinen rond dat onze scholen zwakke studenten afleveren die minder goed zijn dan leeftijdsgenoten uit andere landen. Ondertussen is er een ander verhaal dat uit de aandacht wordt gehouden maar dat even belangrijk is voor de toekomst van het land.

In elke staat, in elke school, in grote steden en kleine landbouwgemeenschappen zijn er studenten die klaar zijn voor meer uitdagingen dan er door het systeem voorzien worden.

Deze kinderen presteren beter dan om het even welke politicus durft verwachten. Ze presteren uitmuntend, het zijn degene die de normale curve overstijgen. Ze lezen de tekst op de shampooflessen als ze drie en de krant als ze vijf zijn. Ze kunnen het totale bedrag van de boodschappen sneller berekenen dan de kassa. Ze doen hun ouders schrikken en hun grootouders opkijken.

Maar als ze aan de school beginnen, verandert alles. Ze zijn vaak de meest gefrustreerde leerlingen van de klas. Ze vervelen zich op de kleuterschool, en ze vervelen zich opnieuw in het eerste leerjaar. Jaar na jaar

¹ COLANGELO N., ASSOULINE S., GROSS M., *A Nation Deceived: How Schools Hold Back America's Brightest Students. Volume I.*

University of Iowa, Iowa, 2004, 68 pp.

COLANGELO N., ASSOULINE S., GROSS M., *A Nation Deceived: How Schools Hold Back America's Brightest Students. Volume II.*

University of Iowa, Iowa, 2004, 180 pp.

² Je kunt deze twee rapporten van het web plukken op <http://nationdeceived.org>.

COLANGELO N., ASSOULINE S., GROSS M., *A Nation Deceived: How Schools Hold Back America's Brightest Students. Volume I.*

University of Iowa, Iowa, 2004, pp. 3.

Eigen vertaling.

leren ze weinig wat ze nog niet vroeger geleerd hebben. Ze hopen dat de situatie beter wordt, maar dit gebeurt zelden. Voor velen onder hen verandert er niets.

Het Amerikaanse schoolsysteem houdt hoogbegaafde studenten tegen door hen te dwingen om met hun leeftijdsgenootjes mee te leren. Leerkrachten en directies negeren het verlangen van deze kinderen om veel meer te leren dan hen aangeboden wordt.

In plaats van lof en aanmoediging horen deze kinderen steeds maar een woord: neen. Als ze vragen om uitdagingen, worden ze tegengehouden. Als ze willen vliegen, wordt hen verteld dat ze moeten blijven zitten.

Blijf op je niveau. Ken je plaats.

Het is een nationaal schandaal. En de prijs hiervoor kan de trage maar geleidelijke erosie zijn van de Amerikaanse uitmuntendheid.

Over de titel

De titel van dit rapport is een weerspiegeling van wat er elke dag in de klaslokalen gebeurt. Als we onszelf wijsmaken dat onze hoogbegaafde leerlingen geen voordeel zouden halen uit versnelling, dan bedriegen we onszelf, onze leerlingen en ons land.

We weten dat het woord bedriegen nogal hard klinkt. We hebben met veel mensen gesproken voor we besloten deze titel te gebruiken. We blijven er achter staan.

Deze titel is provocerend en juist. Deze titel is onze eerlijke boodschap aan Amerika: het is niet langer te verdedigen dat we onszelf en onze hoogbegaafde leerlingen bedriegen.

Zeg nu zelf. Een dergelijke inleiding daagt je uit om verder te gaan lezen.

Wat is versnelling?

Versnelling is een interventie die er voor zorgt dat studenten sneller dan gewoonlijk of jonger dan gewoonlijk door een bepaald onderwijskundig programma lopen. De rijpheid en de motivatie van een leerling wordt gekoppeld aan het niveau, de complexiteit en de snelheid van het curriculum. Het is een strategie die respect heeft voor de individuele verschillen en het feit erkent dat sommige van deze verschillen een onderwijskundige soepelheid vragen. Versnelling zorgt voor een cumulatieve onderwijskundige voorsprong.

Versnelling betekent niet dat een leerling zou geforceerd worden om moeilijker leerstof te verwerken of om met oudere kinderen om te gaan voor het daar klaar voor is.

Het rapport beschrijft verschillende mogelijke vormen van versnelling¹:

Vervroegde instap in het kleuteronderwijs.

Vervroegde instap in het lager onderwijs.

Het overslaan van een leerjaar.

Ononderbroken vooruitgang: de leerling krijgt nieuwe inhouden als de vorige verwerkt zijn. Dit werkt versnellend als de leerling de inhouden vlugger verwerft dan zijn leeftijdsgenoten.

Instructie op eigen tempo: de leerling doorloopt het onderwijsleerproces op eigen tempo. De leerling kan hier beslissen over het gevolgde tempo.

Onderwerpgestuurde of gedeeltelijke versnelling: de leerling kan voor bepaalde vakken de inhouden mee volgen van een hogere klas.

Graadsklassen: dit is geen specifieke maatregel, maar een graadsklas kan wel toelaten dat de leerling gemakkelijk inhouden krijgt van een hoger leerjaar.

Het curriculum compacter maken: dit komt neer op het drastisch verkorten van de introductie en de instructiemomenten van nieuwe leerstof. De tijd die hierdoor vrijkomt, kan gebruikt worden voor verdiepingsactiviteiten.

¹ COLANGELO N., ASSOULINE S., GROSS M., [A Nation Deceived: How Schools Hold Back America's Brightest Students. Volume II.](#)
University of Iowa, Iowa, 2004, pp. 5-6.

Het curriculum dichterbij halen: de leerling krijgt leerstof op een kortere termijn dan normaal. Eens hij die verworven heeft kan hij naar een hogere klas.

IO' Mentoring: de leerling krijgt een mentor of gespecialiseerde leerkracht die een snellere of gevorderde instructie geeft.

I T̄ Programma's buiten het curriculum.

I Leren per (elektronische) briefwisseling

I Ÿ Het vervroegd overstappen naar een volgend onderwijsniveau

I Ÿ Simultane of duale inschrijving: De leerling schrijft zich in voor een cursus op een bepaald niveau en krijgt krediet voor een gelijkaardige cursus van een hoger niveau.

I Ÿ Vooruitgeschoven plaatsing: De leerling volgt een cursus op het niveau van hoger onderwijs terwijl hij nog in het ondersteunende milieu van het secundair onderwijs zit. Deze cursussen laten de student toe om toegang te krijgen tot het hoger onderwijs en toelating te krijgen tot meer gespecialiseerde inhoud op het niveau van het hoger onderwijs.

Daarnaast worden er nog een drietal mogelijkheden beschreven die zo specifiek geënt zijn op het Amerikaanse schoolsysteem dat ze moeilijk naar Vlaanderen te vertalen zijn.

Versnelling wordt niet of nauwelijks toegepast. Waarom?¹

De auteurs van het rapport verzamelden een twaalfstal redenen waarom de maatregel van het versnellen niet ernstig genomen wordt.

De leerkrachten hebben geen kennis van de voordelen die het versnellen van leerlingen kan bieden. Men heeft weinig vertrouwen in deze maatregel.

Als de eigen visie over het versnellen niet overeenkomt met het wetenschappelijk onderzoek, dan geeft men bijna altijd gevolg aan de eigen visie.

Voor veel leerkrachten bepaalt de leeftijd van een kind in welke klas hij moet zitten, niet de mogelijkheden.

Het niet versnellen van leerlingen wordt door de meeste leerkrachten gezien als de veiligste optie.

Er wordt in de opleiding van leerkrachten weinig of geen aandacht besteed aan deze maatregel.

Ouders en leerkrachten vinden het verkeerd leerlingen in het onderwijs op te jagen.

Kinderen die versneld worden maken moeilijk nieuwe vrienden.

Individuele leerlingen zijn minder belangrijk dan de gelijke onderwijskansen voor elke leerling.

IO' Het versnellen van bepaalde kinderen zal het zelfbeeld en de zelfwaardering van andere kinderen aantasten.

I T̄ De kennis van versnelde kinderen zal hiaten vertonen.

I De gevallen waarbij versnelling mislukte worden overdreven en halen het nieuws.

Op elk van deze punten formuleren de auteurs een concreet antwoord.

Dit uitgebreide rapport wil de ontbrekende kennis bijbrengen.

De overvloedige bewijzen van de vele onderwijskundige en sociale voordelen van het versnellen zou het vertrouwen in deze maatregel moeten vestigen.

Dit rapport nodigt uit tot zelfbevraging en dialoog tussen ouders en leerkrachten, met de vraag hun visie over het versnellen bij te stellen.

De overtuiging dat de leeftijd de klas bepaalt is achterhaald door wat we weten over individuele verschillen.

Niets doen is niet hetzelfde als geen kwaad doen. De keuze om niet te versnellen is op zich al een interventie. Toch is er meer en meer bewijs dat als er aan de noden van een kind op onderwijskundig en sociaal vlak niet tegemoet gekomen wordt, dit leidt tot verveling en schoolmoeheid.

Er is overvloedig onderzoeksmateriaal ter beschikking, maar dit wordt niet aan de toekomstige leerkrachten doorgegeven.

Versnellen is niets anders dan de leerling toelaten om op eigen tempo te leren.

Sociale aanpassing op school is eerder complex. Sommige versnelde kinderen passen zich niet gemakkelijk of onmiddellijk aan. Kinderen die buiten hun leeftijdsgroep vielen kunnen tijd nodig

¹ COLANGELO N., ASSOULINE S., GROSS M., [A Nation Deceived: How Schools Hold Back America's Brightest Students. Volume I.](#)
University of Iowa, Iowa, 2004, pp. 6-9.

hebben om weer sociaal vertrouwen op te bouwen. Hoewel het bewijs voor sociaal succes bij het versnellen van leerlingen niet zo helder is als het onderwijskundige succes, is het toch nog meer positief dan negatief. Versnelling vergroot wel de vriendengroep. Veel hoogbegaafde kinderen leunen aan bij oudere kinderen, en op die manier wordt het gemakkelijker om vrienden te maken. Als leerkrachten gelijkheid met gelijkvormigheid verwarren, dan willen ze dat alle leerlingen op hetzelfde moment hetzelfde curriculum krijgen. Dan wordt de gelijkheid van kansen op het spel gezet. De meeste kinderen hebben geen versnelling nodig. Daarom mag deze maatregel niet ontzegd worden aan de leerlingen die hem wel nodig hebben. Elke leerkracht weet dat de kinderen in zijn klas verschillende onderwijskundige en sociale noden hebben. Versnelling is een respectvolle erkenning van de individuele verschillen evenals een manier om er een antwoord op te geven.

IO' Kinderen zijn het gewoon dat leeftijdsgenoten op een verschillend tempo vooruitgang maken op gebieden zoals sport en muziek. Op school zal het feit dat één of twee kinderen versneld worden de klas niet onmiddellijk beroeren.

I T̄ We versnellen leerlingen omdat ze voor zijn op hun leeftijdsgenoten in hun onderwijskundige ontwikkeling en kennis. Hoogbegaafde leerlingen zijn vlugge leerlingen en eventuele hiaten worden snel opgevuld.

I Goed nieuws haalt het nieuws zelden. Het is niet omdat sommige gevallen mislukten, dat men versnellen niet langer zou zien als een mogelijke optie.

Op de achterflap van het eerste deel¹

De belangrijkste verontschuldigheden die je kunt horen als er gesproken wordt over versnelling zijn:

- + We denken dat hij er niet klaar voor is. Alles loopt goed, en we weten nooit wat de sociale en emotionele gevolgen zullen zijn. De leerling wordt misschien gepest als we hem versnellen.
- + Dit legt veel druk op het kind. Het is nog te jong. Laat het maar zo.
- + Wij hebben maar weinig begaafde kinderen op school. Hoe weten we dat dit kind anders is. Hoe weten we of het echt klaar is om een klas over te slaan?
- + Er is absoluut geen bewijs dat versnellen een leerling inhoudelijk of sociaal zal helpen.

Elke conversatie in Amerika die over versnellen gaat zou tegelijk ook over drie legitieme vragen moeten gaan.

Hebben we de leerling zijn mogelijkheden correct vastgesteld zodat we er van op aan kunnen dat dit kind er klaar voor is om versneld te leren?

Uitgaande van de resultaten van ons onderzoek, wat is de beste vorm om de leerling te versnellen?

We weten dat in enkele gevallen versnellen niet echt effectief is geweest. Wat kunnen we als school doen om ervoor te zorgen dat versnelling voor deze leerling wel lukt?

Hoogbegaafdheid op het internet

Volgende websites wil ik even onder jullie aandacht brengen:

- + <http://www.hoogbegaafdvlaanderen.be>: Een zeer uitgebreide en zeer interessante Vlaamse website die veel te bieden heeft aan iedereen die wil bijleren over hoogbegaafdheid.
- + <http://users.telenet.be/minister>: Een oproep van ouders aan de Vlaamse minister van onderwijs. Komt er binnenkort een soortgelijk Vlaams rapport dat aantoont dat hoogbegaafdheid in Vlaanderen een fenomeen is dat te vaak genegeerd wordt?
- + <http://www.nagcbrtain.org.uk>: Een Britse website rond hoogbegaafdheid met een zeer interessante online vragenlijst voor ouders.
- + <http://www.signaalkrant.tk>: Nederlandse elektronische nieuwsbrief over hoogbegaafdheid geschreven door een moeder van twee hoogbegaafde kinderen.

¹ COLANGELO N., ASSOULINE S., GROSS M., *A Nation Deceived: How Schools Hold Back America's Brightest Students. Volume I.*
University of Iowa, Iowa, 2004, 68 pp.